

Undervisningsopplegg til *Ulvevinter*

Alexander Slotten, Aschehoug 2025

DETTE undervisningsopplegget til *Ulvevinter* er en del av **Stjerneboka**, Stiftelsen LESE sitt høytlesingsprosjekt for elever på 3. og 4. trinn. Opplegget er delt inn i tre faser: **før**, **underveis** og **etter**. Inndelingen er ment som en støtte til planlegging og gjennomføring av høytlesingen. Samtidig understreker vi at opplegget er et forslag og at dere står fritt til å tilpasse innhold, aktiviteter og lesestopp til elevgruppa deres.

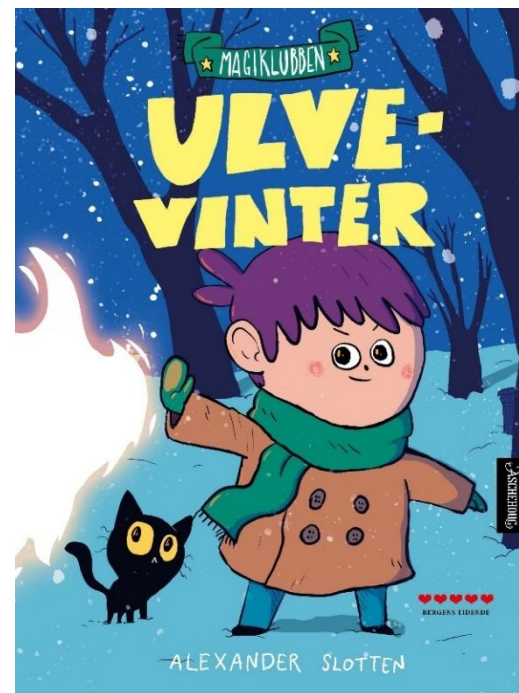
FØR-fasen har til hensikt å hjelpe elevene med å etablere en forforståelse av teksten. I før-fasen til *Ulvevinter* går det for eksempel an å snakke om tittel, omslag, baksidetekst og sentrale temaer i boka — som magi, vennskap og tilhørighet. På den måten kan elevene hente frem relevant bakgrunnskunnskap og danne seg forestillinger om hva boka kan komme til å handle om. Slike samtaler kan bidra til å vekke nysgjerrighet og engasjement før lesingen begynner, samtidig som elevene får anledning til å stille spørsmål og formulere forventninger til teksten.

UNDERVEIS-fasen er den delen av opplegget som foregår mens dere leser teksten. *Ulvevinter* består av 11 kapitler med illustrasjoner, og boka egner seg både til korte og lengre leseøkter.

Vi anbefaler at dere legger inn noen stopp underveis for å støtte elevenes forståelse og interesse. Da kan dere bidra med bakgrunnskunnskap og forklaringer, modellere leseprosessen og gi barna anledning til å tenke, snakke, skrive og tegne med utgangspunkt i det dere har lest. Det kan f.eks. være når dere møter viktige eller vanskelige ord; det kan være steder der du fornemmer at elevene er usikre på innholdet og kan ha glede av en oppsummering eller anledning til å reflektere sammen; det kan også være sentrale steder som egner seg spesielt godt til å snakke om hvordan teksten skaper bilder eller sier ting mellom linjene; eller det kan være steder der gruppa kan være sammen om å oppleve en overraskende vending i fortellingen eller en felles følelse – av spenning, urettferdighet, svik, vennskap eller glede over boka.

ETTER-fasen passer når boka er ferdiglest. Her kan elevene få anledning til å se tilbake på teksten som helhet, diskutere temaer, karakterer og hendelser, sammenligne boka med andre bøker eller filmer dere kjenner eller knytte den til egne erfaringer og kunnskaper. Etter-fasen er også et naturlig tidspunkt for å samle opp på hvordan elevene har opplevd boka. Vi ønsker å få vite hva dere synes om boka og håper derfor dere vil snakke om dette når dere er ferdig med lesingen:

- Hva likte dere?
- Hva likte dere mindre godt?
- Hvilke personer, hendelser eller temaer gjorde størst inntrykk?
- Hvilke spørsmål sitter dere fortsatt igjen med?

Vi oppfordrer til at elevene får begrunne synspunktene sine og vise til konkrete deler av teksten når de diskuterer. Bruk gjerne «Streken» (se nederst i denne veiledningen) til å konkretisere hvem som likte boka, hvem som mislikte boka - og ikke minst - til å få frem ulike begrunnelser for *hvorfor*. På den måten får elevene anledning til å utvikle både leseforståelse, bevissthet om egne leseopplevelser og støtte til å snakke om litteratur.

Når dere er ferdige med å lese og diskutere en bok, oppfordrer vi dere til å gå inn på [nettsidene til Stjerneboka](#) og legge igjen klassens vurdering og klassens tilbakemelding.

Klasser som registrerer en vurdering av alle de fire bøkene og kårer klassens Stjernebok innen 23. april - som også er Verdens bokdag, blir med i trekningen av fire forfatterbesøk.

Vi gleder oss til å høre hva barna mener om bøkene og til å finne ut hvilken bok som er Stjerneboka deres — og ønsker lykke til!

FØR:

Vis bokomslaget, og be elevene snakke om hva de tror boka handler om.

- Hva legger dere merke til på forsiden?
- Hva slags bok tror dere det er snakk om?
- Hvordan vil dere beskrive personen på forsiden?
- Synes dere at bildet uttrykker en stemning? Trist, glad, sint, alvorlig, morsom, spennende?
- Er det noe i illustrasjonene som overrasker dere?
- Hva tror dere den hvite formen til venstre i bildet er for noe?
- Hva tenker dere når dere leser tittelen på boka? Hva tror dere tittelen betyr?

Boka er første del av en serie som heter «Magiklubben».

- Hva tror dere en magiklubb kan være?

Se på bildet på baksiden.

- Hva legger dere merke til?
- Hvordan vil dere beskrive dyret/vesenet på baksiden?
- Tror dere det er en ulv? En varulv? Noe annet?
- Hva vet dere om ulver og varulver?

Les deretter baksideteksten høyt, og snakk gjerne om noen av ordene, for eksempel «magiske evner» og «fullmåne».

- Hva vil det si å ha magiske evner?
- Hva kan være grunnen til at Alfred ikke får bruke de magiske evnene sine?
- Hva er fullmåne, og hva tror dere det har å si for handlingen?
- Hva kan være sammenhengen mellom fullmåne, mystiske ting og trøbbel?
- Hva slags bok tror dere *Ullevinter* er?
- Kjenner dere til andre bøker eller filmer der hovedkarakteren har magiske evner?
- Hvilke forventninger har dere til boka?

UNDERVEIS:

Underveis i lesingen oppfordrer vi til bruk av lesestopp for å snakke med barna om hvordan de opplever teksten og hva de tenker om det som skjer. Denne delen inneholder forslag til steder som kan passe for slike lesestopp - nedslag som er valgt i et hensyn mellom lesemengde, bokas komposisjon, steder som egner seg for samtale m.m. Vi anbefaler at valg av lesestopp tar hensyn til gruppa og spørsmål, reaksjoner osv. som dukker opp underveis i lesingen.

Underveis-fasen er i dette opplegget til *Ullevinter* delt opp i seks lesestopp.

Lesestopp 1: side 3-16

Lesestopp 2: side 17-33

Lesestopp 3: side 34-61

Lesestopp 4: side 62-77

Lesestopp 5: side 78-95

Lesestopp 6: side 96-117

Hertil kommer Etter-fasen - etter at dere har lest ferdig siste del av boka (side 118-129).

Lesestoppene kan brukes på ulike måter, for eksempel til å:

- forklare viktige ord og begreper
- oppsummere handlingen
- utforske personer, hendelser og temaer
- snakke om det teksten antyder mellom linjene
- dele reaksjoner, tanker og spørsmål som oppstår underveis.

Dere finner forslag til fremgangsmåter til hvert lesestopp i veiledningen under.

I tillegg oppfordrer vi til at dere selv legger inn noen korte stopp mens dere leser høyt for barna, for å modellere egne tanker. Bruk gjerne små tenke høyt-kommentarer (*think alouds*) som gjør det synlig for elevene hvordan en erfaren leser opplever og forstår teksten, legger merke til detaljer, stiller spørsmål, trekker slutninger, knytter sammen informasjon mens lesingen pågår osv.

Her er noen eksempler på setningsstartere dere kan bruke som utgangspunkt for tenke høyt-kommentarer, med god støtte i forskningen:

- Jeg legger merke til at ...
- Nå lurer jeg på hvorfor ...
- Jeg begynner å tro at ...
- Dette får meg til å tenke at ...
- Nå ble jeg litt usikker på ...
- Det gjør inntrykk på meg at ...

Det er ikke nødvendig å stoppe ofte. Velg heller ut ett eller to steder i teksten der det virker naturlig å modellere en tanke når du forbereder leseøkten. Om du vil, går det an å følge opp modelleringen ved å spørre elevene om de har tenkt noe tilsvarende eller har andre tanker.

Her er et par eksempler på hvordan det kan gjøres:

Eksempel 1 (side 7-9 i *Ullevinter*):

«Jeg legger merke til at... Alfred ofte er alene.»

Mulige oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hva legger dere merke til?»
- Var det noen som la merke til noe annet?»

Eksempel 2 (side 12-13 i *Ullevinter*):

«Nå lurte jeg på... hvordan Alfred skal komme seg ut av denne situasjonen.»

Mulige oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hva tror dere kommer til å skje nå?»
- Hva lurte dere på?»

En fordel ved å anvende setningsstarterne er at de samme uttrykkene også kan brukes av elevene når de skal snakke eller skrive om det dere har lest. Hvis du modellerer bruken mens du leser høyt, blir effekten større: Da opplever barna setningsstarterne i praksis før de selv øver seg på å ta dem i bruk. Når dere senere kommer til et lesestopp — et sted der det er naturlig å ta en litt lengre pause, kan elevene få utdelt de samme setningsstarterne med en oppfordring til å bruke dem som utgangspunkt og støtte når de selv skal formulere seg. Setningsstarterne fungerer nemlig også godt som et stillas som kan hjelpe elevene til å sette ord på sine tanker om teksten.

Noen av setningsstarterne støtter arbeidet med å forstå teksten, mens andre inviterer elevene til å uttrykke egne reaksjoner og leseopplevelser. Begge deler er viktige og kan hjelpe elevene til å utvikle et språk for å tenke, snakke og skrive om litteratur:

Å forstå teksten:

- Jeg la merke til at ...
- Da jeg leste, lurte jeg på ...
- Jeg begynner å tro at ...
- Dette fikk meg til å tenke at ...
- Jeg var litt usikker på ...

Å reagere på teksten:

- Det gjorde inntrykk på meg at ...
- Jeg ble overrasket over ...
- Jeg synes at ...
- Jeg likte godt ...
- Jeg håper at ...

Som del av et lengre lesestopp kan setningsstarterne brukes muntlig eller skriftlig. Vi anbefaler også at de brukes sammen med en såkalt **IGP**-struktur der elevene først bruker setningsstarterne individuelt (**I**), deretter i gruppe (**G**), før de til slutt kan bruke uttrykkene i fellesskap, i plenum (**P**).

Merk også at setningsstarterne kan fungere godt som utgangspunkt for små skriveoppgaver, tegneoppgaver eller aktiviteter der elevene deler observasjoner, spørsmål, hypoteser og reaksjoner på det dere har lest.

Målet er ikke at elevene skal lære seg bestemte formuleringer utenat, men at setningsstarterne kan inngå flere steder i leseprosessen og fungere som et stillas som støtter elevenes interesse og forståelse: hjelper elevene til å legge merke til detaljer, stille spørsmål, utforske mulige svar og snakke om leseopplevelsene sine. Etter hvert som elevene blir mer fortrolige med slike samtaler, vil uttrykkene kunne brukes mer selvstendig og med egne ord, i åpne og autentiske samtaler om det dere har lest.

I tillegg går det an å bruke andre veier inn. Ta opp ting fra teksten som du vet vil engasjere elevene dine, lytt til barna og/eller bruk noen av forslagene under.

Lesestopp 1 (s.3-16)

A. Kort oppsummering

I denne første delen av «Ullevinter» møter vi Alfred og får et inntrykk av hvordan han har det på skolen.

B. Forslag til ord og uttrykk å snakke om.

Her er noen ord og uttrykk på side 3-16 som det kan være relevant å ta opp:

Hemmeligheten (s.3), **Fysak** (s.4), kavet, pesende, **Herr Schnurrbart** (s.5), strengestemmen, tidsnok, diplodokus, **frisbee** (s. 9), yoghurt, matteleksene, kanonball, rute, **de magiske evnene** (s.13), spole.

Ordene i vanlig skrift kan forklares kort underveis i lesingen. Ordene i fet skrift er forslag til ord å snakke mer om eller arbeide med. Det kan være ord som har særlig betydning for temaene i boka, dukker opp flere steder eller gir hjelp til å forstå innholdet.

Det går også an å snakke om følgende begreper: ensom, utenforskap, magi.

C. Forslag til tenke høyt-kommentarer underveis («think alouds»)

Eksempel 1 (side 7-9):

«Jeg legger merke til at... Alfred ofte er alene.»

Mulige oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hva legger dere merke til?»
- Var det noen som la merke til noe annet?»

Eksempel 2 (side 12-13):

«Nå lurte jeg på... hvordan Alfred skal komme seg ut av denne situasjonen.»

Mulig oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hva tror dere kommer til å skje nå?»
- Hva lurte dere på?»

D. Forslag til setningsstartere

La elevene formulere hvordan de opplevde det første kapitlet, for eksempel ved hjelp av setningsstartere. Når dere skal snakke om denne delen av boka, kan det passe godt å bruke følgende uttrykk som utgangspunkt:

- Jeg la merke til at ...
- Da jeg leste, lurte jeg på ...
- Jeg får inntrykk av at ...*

Bruk gjerne IGP-strukturen — individuell, gruppe og plenum.

I plenum kan dere også snakke med utgangspunkt i spørsmålene under.

(* inngår i «Mulig aktivitet» - se under.)

E. Forslag til spørsmål og samtalestartere

For å få til samtaler som utvikler forståelse og leseglede blant elevene, er det en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. I tillegg til setningsstartere går det

an å ta avsett i noen generelle spørsmål som «hva handlet dette om?», «hva skjedde her?» eller «var det noe som overrasket dere i det vi leste?». La deretter samtalen utvikle seg gjennom oppfølging og ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar. Da opplever elevene at leseopplevelsen deres blir hørt og tatt på alvor. I tillegg kan et eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål inngå som samtalestartere når dere skal snakke om det dere har lest:

- Hvilket inntrykk får dere av Alfred i det første kapitlet?
- Hva synes dere om Herr Schnurrbart? Begrunn svaret.
- Hvilket inntrykk får dere av de andre barna i klassen? Hvorfor får dere dette inntrykket?
- Hvordan tror dere Alfred har det på skolen?
- Får dere inntrykk av at han trives? Hvorfor / hvorfor ikke?

På side 4 tenker Alfred: "Det eneste jeg visste, var at det bare var én skoledag igjen før vinterferien. Det skulle jeg klare."

- Hva tror dere han mener med det?
- Hva kan gjøre at noen føler seg utenfor på skolen?
- Hva tror dere han tenker når han står alene i friminuttet?
- Hva ville dere tenkt hvis dere var Alfred?
- Hva ville dere gjort dersom dere så Alfred stå alene?
- Hva tenkte dere da frisbeen traff vinduet og det knuste?

Se på bildet på side 12.

- Hva legger dere merke til?
- Hvorfor tror dere forfatteren har laget det slik?

På side 13 tenker Alfred: «Jeg visste det bare var én ting jeg kunne gjøre for å komme meg ut av situasjonen.»

- Er dere enige i at det bare er én ting han kan gjøre? Kommer dere på andre?
- Hvorfor kan ikke Alfred bare si ifra til en voksen?
- Hvorfor tror dere det første kapitlet heter «Hemmeligheten»?
- Hvordan tror dere det er for Alfred å gå rundt med en stor hemmelighet?
- Hva gjorde størst inntrykk på dere i kapitlet?
- Var det noe som overrasket dere?
- Hvorfor tror dere forfatteren begynner historien på denne måten?

På side 15 står det: «La oss spole litt tilbake...»?

- Hva tror dere menes med det?

F. Mulig aktivitet

Tegn Alfred i skolegården.

Skriv én setning til tegningen som begynner med setningsstarteren:

«Jeg får inntrykk av at ...»

Lesestopp 2 (side 17—33)

A. Kort oppsummering

Alfred har magiske evner, men han får ikke lov til å bruke dem. Både foreldrene til Alfred og Statens Trolldomstilsyn holder øye med ham. Han velger likevel å bruke magi for å fikse vinduet han har knust. Da blir han oppdaget.

B. Forslag til ord og uttrykk å snakke om.

Her er noen ord og uttrykk på side 17-33 som det kan være relevant å ta opp:

satt fyr på, forvandlet, alvorsprat, misunnelige, lot meg friste, stelte i stand, velociraptor, neshorn, registrert, overvåket, nøye, **inspektører** (s.27), **Statens Trolldomstilsyn** (s.27), fengsler, ekstremt, rettelse, imponerende.

Ordene i vanlig skrift kan forklares kort underveis i lesingen. Ordene i fet skrift er forslag til ord å snakke mer om eller arbeide med. Det kan være ord som har særlig betydning for temaene i boka, dukker opp flere steder eller gir hjelp til å forstå innholdet.

Det går også an å snakke om følgende begreper: tilbakeblikk, regel, forbud, avsløre.

C. Forslag til tenke høyt-kommentarer underveis

Eksempel 1 (side 26):

«Jeg begynner å tro at det er vanskelig for Alfred å ha magiske evner. Jeg tror han har lyst til å bruke de magiske evnene sine, men han får ikke lov av foreldrene sine og forstår at det kan være farlig.»

Mulige oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hva tror dere Alfred synes om å ha magiske evner?»
- Hvordan tror dere det er å ha magiske evner?»

Eksempel 2 (side 30-32):

«Nå lurte jeg på hva Ester kommer til å gjøre.»

Mulige oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hva tror dere Ester kommer til å gjøre?»
- Hva lurte dere på?»

D. Forslag til setningsstartere

La elevene formulere hvordan de opplevde denne delen av boka, for eksempel ved hjelp av setningsstartere. Kanskje kan det passe å bruke følgende tre uttrykk som utgangspunkt:

- Da jeg leste, lurte jeg på ...*
- Jeg begynner å tro at...
- Jeg synes at...

Bruk gjerne IGP-strukturen — individuell, gruppe og plenum.

I plenum kan dere også snakke med utgangspunkt i spørsmålene under.

(* inngår i «Mulig aktivitet» - se under.)

E. Forslag til spørsmål og samtalestartere

For å få til samtaler som utvikler forståelse og leseglede blant elevene, er det en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. I tillegg til setningsstartere går det an å ta avsett i noen generelle spørsmål som «hva handlet dette om?», «hva skjedde her?» eller «var det noe som overrasket dere i det vi leste?». La deretter samtalen utvikle seg gjennom oppfølging og ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar. Da opplever elevene at leseopplevelsen deres blir hørt og tatt på alvor. I tillegg kan et eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål inngå som samtalestartere når dere skal snakke om det dere har lest:

- Hvordan tror dere det er å ha magiske evner?
- Hva ville dere gjort hvis dere hadde hatt magiske evner?
- Hvilke fordeler tenker dere at magien kan gi Alfred?
- Hvilke problemer kan magien skape for ham?
- Hvorfor tror dere Alfred fikk beskjed om å slutte å bruke de magiske evnene sine?

På side 22 forteller Alfred: "Jeg gjør alltid som mamma sier. Nesten."

- Hva tenker dere om det?
- Bør man alltid gjøre som foreldre sier? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Hvorfor tror dere Alfred valgte å bruke magien?
- Hvilke problemer kan oppstå nå?
- Synes dere han gjorde det riktige?
- Hva ville dere gjort hvis dere var Alfred?
- Hvordan tror dere Alfred har det når Ester oppdager ham?

På side 31 står det: «Faktisk veldig imponerende, sa hun [Ester] med et lurt smil."

- Hva tror dere menes med «et lurt smil»?
- Hvilket inntrykk får dere av Ester så langt?
- Hva tror dere Ester kommer til å gjøre?
- Hva ville dere gjort hvis dere var Ester?
- Hva håper dere skjer videre?

F. Mulig aktivitet

Lag en spørsmålsvegg.

Del ut ark eller lapper, og be elevene skrive ett spørsmål som begynner med:

«Da jeg leste, lurte jeg på ...»

Bruk post-it-lapper, ark som henges opp med Tack-It eller liknende.

La elevene henge opp spørsmålene på veggen, og se om dere får svar senere i boka.

Lesestopp 3 (34-61)

A. Kort oppsummering

Alfred har endelig fått vinterferie og koser seg med dataspill og kakao. Plutselig ringer det på døren og Statens Trolldomstilsyn kommer på besøk. De mistenker at Alfred har forvandlet borgermesteren til en baby. Alfred flykter og bestemmer seg for å finne den egentlige skyldige.

B. Forslag til ord og uttrykk å snakke om.

Her er noen ord og uttrykk på side 34-61 som det kan være relevant å ta opp:

Operasjon, detaljert, mon tro, tvilsomt, nervøs, gransket, nurket, **borgermester** (s.53), hveste, **forvandlet** (s.54), myste, kremtet, mumlet, aldeles, åpenbart, karriere, triumferende, **rømme** (s.57), nappet.

Ordene i vanlig skrift kan forklares kort underveis i lesingen. Ordene i fet skrift er forslag til ord å snakke mer om eller arbeide med. Det kan være ord som har særlig betydning for temaene i boka, dukker opp flere steder eller gir hjelp til å forstå innholdet.

Det går også an å snakke om følgende begreper: etterforske, spor, ansvar.

C. Forslag til tenke høyt-kommentarer underveis

Eksempel 1 (side 55–56):

«Jeg begynner å tro at Statens Trolldomstilsyn har dårligere oversikt enn de tror selv. Inspektøren virker så sikker på at det er Alfred som har forvandlet borgermesteren mens Alfred virker overrasket og uskyldig.»

Mulige oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hvilket inntrykk får dere av inspektøren fra Statens Trolldomstilsyn?
- Får dere inntrykk av at det er Alfred som har forvandlet borgermesteren til en baby?

Eksempel 2 (side 61):

«Jeg begynner å tro at Alfred har lyst til å finne andre med magiske evner som ham selv.»

Mulig oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hvorfor tror dere Alfred vil finne ut hvem som kan ha forvandlet borgermesteren?

D. Forslag til setningsstartere

La elevene formulere hvordan de opplevde denne delen av boka, for eksempel ved hjelp av setningsstartere. Kanskje kan det passe å bruke følgende tre uttrykk som utgangspunkt:

- Jeg begynner å tro at...*
- Jeg tror det fordi...*
- Jeg var litt usikker på...

Bruk gjerne IGP-strukturen — individuell, gruppe og plenum.

I plenum kan dere også snakke med utgangspunkt i spørsmålene under.

(* inngår i «Mulig aktivitet» - se under.)

E. Forslag til spørsmål og samtalestartere

For å få til samtaler som utvikler forståelse og leseglede blant elevene, er det en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. I tillegg til setningsstartere går det an å ta avsett i noen generelle spørsmål som «hva handlet dette om?», «hva skjedde her?» eller «var det noe som overrasket dere i det vi leste?». La deretter samtalen utvikle seg gjennom oppfølging og ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar. Da opplever elevene at leseopplevelsen deres blir hørt og tatt på alvor. I tillegg kan et eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål inngå som samtalestartere når dere skal snakke om det dere har lest:

- Hva synes dere om Alfreds plan for vinterferien?
- Lager dere også sånne planer for feriene deres? Hvorfor / hvorfor ikke?

På side 38 tenker Alfred at det egentlig ikke er så mye som skiller mobiler og magi.

- Er dere enige med Alfred? Hva er likt og ulikt?
- Hvorfor tror dere Alfred føler seg ensom i vinterferien sin?
- Hva kan man gjøre hvis man føler seg ensom eller kjeder seg i en ferie?
- Hva tror dere Alfred føler når det ringer på døren?
- Hvilket inntrykk får dere av inspektøren fra Statens Trolldomstilsyn?
- Hvordan tror dere Alfred har det når han blir mistenkt?
- Har dere noen gang blitt beskyldt for noe dere ikke hadde gjort? Hvordan reagerte dere?

- Hvorfor tror dere Alfred velger han å flykte? Kunne han gjort noe annet?
- Hva hadde dere gjort hvis dere hadde vært Alfred?

Alfred gjør seg usynlig for å slippe unna inspektøren.

- Hva ville dere gjort hvis dere kunne gjort dere usynlig?
- Hvorfor begynner Alfred å tro at det finnes en annen magiker i byen?
- Hvem tror dere kan stå bak forvandlingen av borgermesteren?
- Opplever dere denne delen av boka som spennende? Hvorfor?
- Hvilket spørsmål er dere mest nysgjerrige på å få svar på?
- Hva tror dere skjer videre?

F. Mulig aktivitet

Elevene skal lage en tavle over mistenkte som kan stå bak forvandlingen av borgermesteren.

Be først elevene tenke over hva vi vet, og hva vi tror og lage en liten oversikt.

For eksempel slik:

Det vet vi

- Borgermesteren er blitt baby.
- Alfred er mistenkt.

Det tror vi

- En annen magiker står bak.
- Osv.

Del deretter ut ark eller lapper, og be elevene tenke over hvem de tror står bak forvandlingen.

Elevene skal skrive deres teori ved hjelp av følgende uttrykk:

«Jeg tror at ... står bak fordi ...»

Bruk post it-lapper, ark som henges opp med Tack-It eller liknende.

La elevene henge opp spørsmålene på tavla, og se hvem som får rett senere i boka.

Lesestopp 4 (side 62—77)

A. Kort oppsummering

Alfred prøver å finne ut hvem som har forvandlet borgermesteren og oppdager et spor: et arrangement knyttet til fullmånen. Kan det være nøkkelen til mysteriet?

B. Forslag til ord og uttrykk å snakke om.

Her er noen ord og uttrykk på side 62-77 som det kan være relevant å ta opp:

På rømmen, mistenkelig, **spor** (s.64), rådhuset, **fullmåne** (s.66), krise, usynlighetsformelen, uendelig, kloremerker, på åpen gate.

Ordene i vanlig skrift kan forklares kort underveis i lesingen. Ordene i fet skrift er forslag til ord å snakke mer om eller arbeide med. Det kan være ord som har særlig betydning for temaene i boka, dukker opp flere steder eller gir hjelp til å forstå innholdet.

C. Forslag til tenke høyt-kommentarer underveis

Eksempel 1 (side 67):

«Dette får meg til å tenke at fullmåne-arrangementet kan ha noe med mysteriet å gjøre.»

Mulige oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hvorfor tror dere at forfatteren har valgt at Alfred skal se denne plakaten akkurat nå?
- Har dere andre ideer, ser dere andre sammenhenger enn meg?

Eksempel 2 (side 72-73)

«Jeg begynner å tro at Alfred er en ganske modig gutt.»

Mulige oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hvordan vil dere beskrive Alfred? Har dere fått et annet inntrykk av ham enn i begynnelsen?
- Hvordan ville dere følt hvis dere skulle gått inn på borgermesterens kontor etter spor?

D. Forslag til setningsstartere

La elevene formulere hvordan de opplevde denne delen av boka, for eksempel ved hjelp av setningsstartere. Kanskje kan det passe å bruke følgende tre uttrykk som utgangspunkt:

- Dette fikk meg til å tenke at ...
- Dette henger sammen med ...
- Jeg begynner å tro at ...

Bruk gjerne IGP-strukturen — individuell, gruppe og plenum.

I plenum kan dere også snakke med utgangspunkt i spørsmålene under.

E. Forslag til spørsmål og samtalestartere

For å få til samtaler som utvikler forståelse og leseglede blant elevene, er det en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. I tillegg til setningsstartere går det an å ta avsett i noen generelle spørsmål som «hva handlet dette om?», «hva skjedde her?» eller «var det noe som overrasket dere i det vi leste?». La deretter samtalen utvikle seg gjennom oppfølging og ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar. Da opplever elevene at leseopplevelsen deres blir hørt og tatt på alvor. I tillegg kan et eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål inngå som samtalestartere når dere skal snakke om det dere har lest:

- Hvordan tror dere Alfred har det nå?

Alfreds rolle blir nesten som en detektiv.

- Hva gjør en god detektiv?
- Hva kan vi gjøre når vi prøver å finne svar på noe vi ikke forstår?
- Har dere noen gang prøvd å finne ut av noe ved å samle spor?
- Hvordan tror dere Alfred har det når han leter etter spor på rådhuset?
- Hvorfor tror dere det er kløremerker på maleriet av borgermesteren?
- Hva kan være grunnen til at det ligger svart hår på gulvet?
- Legger dere merke til andre ting på kontoret til borgermesteren?
- Hvilke spor virker viktige?
- Hvordan tror dere sporene henger sammen?
- Hvilken del av mysteriet synes dere er mest spennende?
- Hvorfor liker mennesker mysterier?
- Hva håper dere Alfred finner ut?

F. Mulig aktivitet

Sporjakt i grupper.

Del inn i grupper på 3-4.

Be gruppene finne tre spor og begrunne hvorfor de kan være viktige.

Lesestopp 5 (side 79—95)

A. Kort oppsummering

Alfred møter opp i Parkveien 44, på fullmåne-arrangement. Da oppdager han at det er en støttegruppe som kaller seg «Anonyme varulver». Kort tid senere blir han angrepet av en varulv.

B. Forslag til ord og uttrykk å snakke om.

Her er noen ord og uttrykk på side 79-95 som det kan være relevant å ta opp:

kav, **anonyme varulver** (s.83), ansikt til ansikt, grusomt, beist, fillebiter, fokuserte, gjøre susen, juster forventningene

Ordene i vanlig skrift kan forklares kort underveis i lesingen. Ordene i fet skrift er forslag til ord å snakke mer om eller arbeide med. Det kan være ord som har særlig betydning for temaene i boka, dukker opp flere steder eller gir hjelp til å forstå innholdet.

C. Forslag til tenke høyt-kommentar underveis

Eksempel 1 (side 84-85):

«Jeg ble overrasket da det plutselig kom ut en varulv.»

Mulig oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hvordan reagerte dere da det plutselig braste noe stort og hårete ut av vinduet?

Eksempel 2 (side 84-85):

«Det gjør inntrykk på meg at Alfred fortsetter selv om han må være redd.»

Mulig oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hva tenker dere når Alfred klatrer opp av nedløpsrøret?

- Er det noe som gjør inntrykk på dere i det vi akkurat har lest?

D. Forslag til setningsstartere

La elevene formulere hvordan de opplevde denne delen av boka, for eksempel ved hjelp av setningsstartere. Kanskje kan det passe å bruke følgende tre uttrykk som utgangspunkt:

- Jeg ble overrasket over ...
- Det gjorde inntrykk på meg at ...
- Jeg synes at ...

Bruk gjerne IGP-strukturen — individuell, gruppe og plenum.

I plenum kan dere også snakke med utgangspunkt i spørsmålene under.

E. Forslag til spørsmål og samtalestartere

For å få til samtaler som utvikler forståelse og leseglede blant elevene, er det en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. Bruk gjerne setningsstartere, og la deretter samtalen utvikle seg gjennom oppfølging og ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar. Da opplever elevene at leseopplevelsen deres blir hørt og tatt på alvor. I tillegg kan et eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål inngå som samtalestartere når dere skal snakke om det dere har lest:

- Hva overrasket dere mest i sidene vi leste nå?
- Har dere endret oppfattelse av Alfred?
- Hvordan tror dere Alfred opplever denne situasjonen?
- Hva betyr det å være modig?
- Kan man være modig selv om man er redd?
- Hvordan ville dere reagert hvis dere møtte en varulv?
- Tror dere Alfred klarer å skremme bort varulven ved å lage ild?
- Hvor spennende synes dere denne delen var?
- Var det noe som gjorde dere nervøse eller bekymret?

F. Mulig aktivitet

"Spennings-streken"

La elevene plassere seg langs en linje fra: «Lite spennende» til «veldig spennende» og begrunne valget.

Lesestopp 6 (side 96-117)

A. Kort oppsummering

Ester redder Alfred. Det viser seg at hun også har magiske evner og vil hjelpe Alfred.

B. Forslag til ord og uttrykk å snakke om.

Her er noen ord og uttrykk på side 96-117 som det kan være relevant å ta opp:
iverksette, flakset, tok innpå, hånd vending, feilslåtte, **forbannelse** (s.114)

C. Forslag til tenke høyt-kommentar underveis

Eksempel 1 (side 100):

«Nå begynner jeg å bli litt bekymret for Alfred. Jeg er ikke sikker på om han klarer å komme seg unna.»

Mulige oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Tror dere han klarer seg?

Eksempel 2 (side 114)

«Jeg får inntrykk av at Ester er en omsorgsfull person.»

Mulig oppfølgingsspørsmål til elevene:

- Hvilket inntrykk får dere av Ester?

- Får dere et annet inntrykk av henne enn i starten av boka?

D. Forslag til setningsstartere

La elevene formulere hvordan de opplevde denne delen av boka, for eksempel ved hjelp av setningsstartere. Kanskje kan det passe å bruke følgende tre uttrykk som utgangspunkt:

- Jeg ble overrasket over ...
- Jeg begynner å tro at ...
- Jeg får inntrykk av at ...

Bruk gjerne IGP-strukturen — individuell, gruppe og plenum.

I plenum kan dere også snakke med utgangspunkt i spørsmålene under.

E. Forslag til spørsmål og samtalestartere

For å få til samtaler som utvikler forståelse og leseglede blant elevene, er det en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. Bruk gjerne setningsstartere, og la deretter samtalen utvikle seg gjennom oppfølging og ved å formulere åpne og autentiske spørsmål som bygger videre på elevenes svar. Da opplever elevene at leseopplevelsen deres blir hørt og tatt på alvor. I tillegg kan et eller flere av følgende mer spesifikke spørsmål inngå som samtalestartere når dere skal snakke om det dere har lest:

- Hvordan tror dere Alfred har det når varulven står over ham?
- Hvordan tror dere han føler det når Ester dukker opp?
- Hvordan reagerer han på at Ester også har magiske evner?
- Hvordan tror dere Ester har det?
- Hva forteller disse kapitlene oss om Alfred?
- Hvorfor tror dere Alfred får lyst til å gi Ester en klem?
- Hva forteller disse sidene oss om Ester?
- Hvorfor tror dere hun har fulgt med på varulven?
- Hvilke problemer er løst?
- Hva overrasket dere mest i denne delen?
- Er det noe dere lurte på etter å ha hørt forklaringen til Ester?
- Tror dere Ester føler seg alene pga. sine magiske evner? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Hva synes dere om Ester?
- Hvem liker dere best av Alfred og Ester? Begrunn svaret?
- Hvilken scene gjorde størst inntrykk på dere?
- Hvordan opplevde dere spenningen i denne delen?

F. Mulig aktivitet

Personkart: Ester

La elevene lage et tankekart med Ester i midten.

Skriv eller tegn — med utgangspunkt i et eller flere av følgende spørsmål:

- Hva gjør Ester?
- Hva kan Ester?
- Hvordan virker Ester?
- Hva tror vi Ester tenker?

Avslutt med setningen: «Jeg begynner å tro at Ester ...»

ETTER:

Når du har lest høyt de siste sidene av *Ullevinter* (side 118-129), kan dere runde av arbeidet med boka ved å snakke om det dere har lest og ved å gjøre en eller flere av oppgavene under.

Snakk om det dere har lest.

For å få til samtaler som utvikler leseglede blant elevene, er det en fordel å ta utgangspunkt i den personlige leseopplevelsen til elevene. Her er forslag til ting dere kan snakke om etter å ha lest de siste sidene av boka:

- Hvordan tror dere Alfred har det nå?
- Hvordan tror dere Ester har det?
- Hvordan ville dere hatt det hvis dere endelig fant noen som forstod dere?
- Hvordan synes dere Alfred har forandret seg gjennom boka?
- Hva tror dere han har lært?
- Hva tror dere Magiklubben betyr for Alfred?
- Hvorfor kan det være viktig å møte andre som deler de samme interessene som en selv?
- Hvorfor er vennskap viktig?
- Hva gjorde størst inntrykk på dere i slutten av boka?
- Synes dere dette var en god slutt? Hvorfor eller hvorfor ikke?
- Hvilke spor tidligere i boka pekte mot denne slutten?
- Hvilke spørsmål sitter dere igjen med etter å ha lest slutten?
- Var det noe som var uklart? Noe dere ikke fikk svar på?
- Hva likte dere best ved boka?
- Var det noe dere likte mindre godt?
- Når levde dere dere mest inn i fortellingen?
- Når var boka på sitt mest spennende?
- Når gjorde den sterkest inntrykk?
- Hva handler boka egentlig om, ifølge dere?
- Handler den om andre ting enn magi?
- Hva fikk boka dere til å tenke over?
- Synes dere man kan lære noe av boka? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Hva ville dere sagt om boka hvis dere skulle fortalt om den til en venn?
- Ville dere anbefalt boka til andre?
- Hvilken type leser tror dere ville likt denne boka?
- Fikk boka dere til å tenke på andre bøker?
- Har dere lyst til å lese mer om Alfred og Ester?
- Hva håper dere skjer videre med Alfred og Ester?

Vurdering:

Til slutt kan dere snakke om hva klassen synes om boka. Elevene kan diskutere hvorfor de likte eller ikke likte den, hva de likte og hva de ikke likte osv. Går det an å bli enige? Enige om at dere er uenige? Bruk gjerne Streken (se under) når dere diskuterer og vurderer boka.

Vurderingen kan også være en god anledning til at elevene får snakke om leseopplevelsen sin og til at de blir oppfordret til å begrunne synspunktene sine. Hvis du legger til rette for en hyggelig ramme for samtalen, blir det lettere for elevene å fortelle hva de mener om teksten.

- Hva mener dere om boka?
- Liker dere *Ullevinter*? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hva liker dere? Og hva liker dere ikke?

Sammenlikn også gjerne med forventningene dere hadde før dere begynte å lese.

- I hvilken grad synes dere innholdet i boka levde opp til forventningene? Begrunn svaret.

Lag gjerne et dokument der dere skriver inn tilbakemeldingene på boka. Da er det enklere å legge inn tilbakemeldingene på nettsidene i etterkant.

I den sammenheng kan dere også snakke om hva slags tilbakemeldinger som er de viktigste å videreformidle til forfatteren:

- Hva var bra? Og hva kunne gjort at boka var enda bedre?
- Er det tilbakemeldinger som dere ønsker å gi til de som har valgt ut boka til Stjerneboka?
- Og hva ville dere sagt til andre barn i 3. og 4. klasse i Norge? Vil dere anbefale boka?

Til slutt kan dere vurdere boka *sammen*:

Er boka **veldig bra, bra, OK** eller **kjedelig**?

Eller er boka så god at den fortjener merkelappen **stjernebok**?

Dere bestemmer selv om dere vil prøve å nå fram til et kompromiss — eller om dere vil foreta ei reell avstemming. Hvis dere går for avstemming, avgjør dere også selv om elevene skal stemme offentlig eller anonymt. En mulighet er også å gi hver stemme en verdi (veldig bra er 3 poeng, bra er 2 osv.). Da kan dere stemme og telle sammen poengene. Kanskje dere kan bruke regning som grunnleggende ferdighet for å regne ut gjennomsnittssummen?

Når dere er ferdige med å vurdere *Ullevinter*, oppfordrer vi dere til å gå inn på nettsidene til Stjerneboka og legge igjen klassens vurdering og klassens tilbakemelding.

Klasser som registrerer en vurdering av alle de fire bøkene og kårer klassens Stjernebok innen 23. april – som også er Verdens bokdag, blir med i trekningen av fire forfatterbesøk.

Vi gleder oss til å høre hva barna mener om bøkene og til å finne ut hvilken bok som er Stjerneboka deres — og ønsker lykke til!

Streken - en metode for debatt og kritisk lesing i klasserommet.

Hensikten med metoden er å få frem ulike meninger og gode diskusjoner i klasserommet.

Marker en strek i klasserommet med for eksempel teip, en snor eller bøker.

‘Streken’ skal fungere som en enig/uenig-akse, og elevene skal i løpet av diskusjonen plassere seg i forhold til denne aksen. En person — for eksempel læreren — setter frem ulike påstander i løpet av sekvensen. Elevene skal plassere seg på den ene eller andre sida, eller midt på. Deretter blir det åpnet for begrunnelser og diskusjon — og elevene får anledning til å flytte på seg hver gang de endrer synspunkt.

Det kan være en god idé å begynne med uskyldige påstander slik at elevene får prøvd ut forflytningen før de større diskusjonene starter.

Eksempel på oppvarmingsspørsmål:

- Jeg spiser brødmatt
- Jeg liker sushi
- Jeg driver med idrett

(Legg til det du tenker at passer din elevgruppe best).

Pass på at spørsmålene eller påstandene alltid er av en sånn art at alle alternativer er like riktige, det skal ikke være mulig å velge «feil».

Deretter kan dere gjøre det samme med påstander fra - eller om, boka i sin helhet.

Iblant hender det at alle stiller seg på samme side av streken, men denne metoden kan også brukes som utgangspunkt for nyansering og diskusjon. Plukk gjerne ut én av påstandene som skapte litt jevn fordeling på hver sin side, og la elevene debattere seg imellom, med deg som debattleder. Du kan ev. også plukke ut noen elever som kan begrunne sitt standpunkt når dere leker Streken. Endelig går det også an at du selv bidrar med et argument som støtter et av synspunktene der det er få. Da viser du at også mindretallet kan ha gode argumenter for sitt synspunkt.

Andre oppgaver (se også nettsiden for flere aktiviteter til *Ullevinter*)

1. Karakterintervju:

Elevene kan intervju hverandre som om dere var karakterene i boka. De kan forberede spørsmål og svar som utforsker karakterene sine tanker og følelser.

2. Brevveksling:

La elevene skrive brev til hverandre som om de var karakterene i boka. Dette kan hjelpe dem med å utforske karakterenes perspektiv og utvikle empati.

3. Dramatisering:

Del klassen inn i grupper og la dem velge en scene fra boka som de vil dramatisere. De kan skrive egne manus eller improvisere basert på teksten.

Etter framføringen kan dere diskutere hvordan det var å spille karakterene og hvilke følelser som kom fram.

4. Lydopptak:

Elevene kan lage et lydopptak der de leser favorittscenene sine høgt og legg til lydeffekter og musikk for å skape stemning.

5. Tematisk collage:

Lag en collage som representerer de viktigste temaene i boka, som vennskap, identitet og tilhørighet. Elevene kan bruke bilder, tekstutklipp og tegninger.

6. Alternative slutninger:

Be elevene skrive en alternativ slutt på boka. Hvordan kunne historien vært endt annerledes? Hva ville de ha endra på, og hvorfor?

7. Book Bento:

Ta et bilde av boka sammen med ting som passer til handlingen.

Les ev. mer her: <https://forskoler.kb.dk/online-undervisning/book-bento>

8. Kunstutstilling:

Arranger en kunstutstilling i klasserommet der elevene viser fram tegninger, maleri eller skulpturer inspirert av boka.